

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

שיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ט כסלו ה'תשכ"ב

בלתי מוגה

חלק ב – יו"ל לשי"פ ויצא, ט' כסלו, ה'תשס"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מאה ושלוש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ת הרה"ח ר' בן ציון ישראל מאיר ע"ה

בן הרה"ח ר' מנחם מאניש ע"ה

שיינברגר

נפטר ט' כסלו, ה'תשמ"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי משפחתו שיחיו

ב"ה.

ניתן להשיג בחנויות הספרים קה"ת:

באה"ק: 018-9606-03 בארה"ב: 718-778-0226

מפתח הענינים

לעשרים וששה כרכי

תורת מנחם-התוועדויות ה'שי"ת – ה'תשי"ט

הכולל: מפתח ענינים, שמות, מקומות, פסוקים, מאמרי חז"ל, ספרים וספרי דא"ח מרבתינו נשיאינו שהובאו ונתבארו בשיחות הקודש שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר זי"ע בעשור הראשון לנשיאותו

תוכן הענינים

על סדר פרשיות השבוע ומועדי השנה

לארבעים ושלושה כרכי

תורת מנחם-התוועדויות ה'תשמ"ב – ה'תשנ"ב

הכולל תוכן מפורט שנערך מחדש, ונסדר דבר דבור על אופניו, כך שבנקל יכול המחפש למצוא את השיחה המבוקשת

מומלץ במיוחד לשלוחים ולרבנים

המבססים דרשותיהם השבועיות על תורת רבינו

©

Published and Copyright 2005 by
VAAD HANOCHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (718) 778-5776

E-mail: info@lahak.org

Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5766 • 2005

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

סדר ועימוד בתכנת "תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (718) 778-5776

וזוהי כללות ההוראה מזה שהאבות היו כמה שנים ביחד ועסקו בלימוד התורה במשך ט"ו שעות, ו"גדול לימוד שמביא לידי מעשה"¹¹⁸, שט"ו השעות של לימוד התורה פעלו על שאר תשע השעות, ונעשה יום שלם במעמד ומצב של "מרכבה", שמיועד למלא את התפקיד ש"אני נבראתי לשמש את קוני" בגילוי.

וענין זה נמשך ונתגלה בתורת החסידות ע"י אבות החסידות לכל ההולכים בעקבותם, באופן שיחדור את כל מציאותם, שכל אחד יהי תמים במעשיו — "תמים תהי עם הוי" אלקיך"¹¹⁹ — בכל פרטי עניניו, מהחב"ד שבראש ועד לעקב שברגל.

ומהענין ד"עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצותי חוקותי ותורת"¹²⁰ — באים ל"והי עקב תשמעון"¹²⁰:

תמורת הענין ד"עון עקבי יסובני"¹²¹, שפועל אריכות הגלות — הנה כאשר נמצאים בעקבתא דמשיחא, שזהו ה"עקב" בסדר הדורות, "מטו רגלין ברגלין"¹²², נעשה "והי עקב תשמעון",

— שע"ז נעשית גם הכפרה ד"עון עקבי", החל מחטא דנחש הקדמוני, עליו נאמר¹²³ "ואתה תשופנו עקב" —

ומזה באים לקיום השכר ומילוי היעוד "ושמר הוי" אלקיך לך את הברית וגו"¹²⁰ — באופן של "ברית עולם" (כמו ברית מילה — "בריתי בבשרכם לברית עולם", כנ"ל ס"י), ועד שבאים לעולם נצחי שלמעלה משינויים — "יום שכולו שבת כו"¹²⁴, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י דוד מלכא משיחא.

* * *

כא. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה רבי שמעון פתח ואמר הנה ישכיל עבדי וגו'.

* * *

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויצא, ט' כסלו, הננו מוציאים לאור חלק שני מהשיחות שנאמרו בהתוועדות י"ט כסלו ה'תשכ"ב — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ תולדות, שאר החלקים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

ויה"ר שנוצה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ג' כסלו, ה'תשס"ו

מאה ושלש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

ברוקלין, נ.י.

•

י. בין³³ הענינים שדיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות י"ט כסלו, אמר³⁴: "י' כסלו הוא זמן הלידה של חסיד³⁵, י"ט כסלו הוא הברית"³⁶.

וביאור השייכות דברית מילה ל"ט כסלו — יובן בהקדם הביאור בענין מצות מילה, שמרומזים בה ענינים כלליים בשייכות לכל המצוות.

[ובהקדמה³⁷ — שמצות מילה חלוקה מכל שאר המצוות בכך שהיא נשאת תמיד:

33) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית) בשני חלקים, ונדפסה בלקו"ש ח"ג ע' 761 ואילך. ע' 799 ואילך. במהדורא זו שולבו ב' החלקים (בשינויים קלים), בהתאם לסגנון אמירתם, וניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

34) שיחת יו"ד כסלו תש"ז בסופה (לקו"ד ח"ג תפח, ב. ולאח"ז בסה"ש תש"ז ע' 87).
35) חסיד בכלל, וחסידות חב"ד ביחוד.
36) ראה גם מכתב ט"ו כסלו שנה זו (אג"ק חכ"ב ע' מב ואילך).
37) המוסגר בחצאי ריבוע — מהנחה בלתי מוגה.

(121) תהלים מט, ו.

(122) זח"ב רנח, א.

(123) בראשית ג, טו.

(124) תמיד בסופה.

(118) קידושין מ, ב. וש"נ.

(119) פ' שופטים יח, יג. וראה לקו"ת

נצבים מה, ג.

(120) ר"פ עקב.

איתא בגמרא במסכת מנחות³⁸: "חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות, תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן, ועליהן אמר דוד³⁹ שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך".

ובהמשך דברי הגמרא שם: "בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר, אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתישבה דעתו. . אמר עלי' שירה כו'".

ומזה מוכיח האור זרוע⁴⁰, ש"אם לא הי' מצות מילה אלא העשרי', למה שמח עלי' יותר מראשו וזרועו וכל גופו שקיים בהם מצות תפילין וציצית וכמה מצות, אלא מילה היא מצוה בכל עת ("שהמילה חתומה בבשרו"), כתפילין המונחין בראשו וציצית בבגדו".

וזהו גם שענין המילה נקרא "ברית עולם"⁴¹, והיינו, שאין זה ענין שנעשה באופן של מהיכי תיתי, ענין שיכול להתמעט עד שחולף ועובר, אלא באופן של קביעות דוקא.

והרי ענין הקביעות הוא מסימני המצוה — מצוותי' אחשבי⁴², שלכן לא נוגע השיעור במקום או בזמן, כיון שהמצוה עצמה פועלת את חשיבות הדבר.

וכידוע דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴³, שהביא דוגמא שמהמשכן שהי' במדבר, שהיו מקומות שחננו בהם ריבוי זמן, כמו בקדש שישבו שם י"ט שנה⁴⁴, והיו מקומות שחננו בהם משך זמן קצר, "יומם ולילה גו' ונסעו"⁴⁵, אבל בנוגע להקמת המשכן לא הי' חילוק ביניהם; גם במקום שחננו "יומם ולילה" בלבד, הקימו את המשכן לכל פרטיו, וטעם הדבר, ד"כיון דכתיב בהו'⁴⁶ על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, כמאן דקביע להו דמי"⁴⁷, והיינו, שכיון שהחני' "על פי ה'", אין אצלו נפק"מ מה יהי' בשעה שלאח"ז; בעת החני' "על פי ה'" הרי הוא למעלה מזמן ומקום, ולכן הרי זה ענין נצחי.

וכפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתניא⁴⁸, ש"יחוד זה (יחוד קוב"ה ושכינתו) שנעשה ע"י קיום כל מצוה⁴⁹ למעלה הוא נצחי לעולם ועד",

(38) מג, ב.
 (39) תהלים קיט, קסד.
 (40) שו"ת מהר"ח א"ז ס"י יא.
 (41) לך לך יז, יג.
 (42) ראה ביצה כז, ב (בפרש"י ד"ה חלה).
 בכורות י"ד, א. וראה אנציק' תלמודית מע' אסורו חשוכו (כרך ב ס"ע פו ואילך). וש"נ.
 (43) ראה סה"ש תש"א ע' 162. וראה גם

שיחת מוצש"ק פ' וישב, כ"ף כסלו תשי"ז
 סנ"ז (תו"מ חיי"ח ע' 299).
 (44) פרש"י דברים א, מו.
 (45) בהעלותך ט, כא.
 (46) שם, כ.
 (47) עירובין נה, ב.
 (48) פכ"ה (לב, א).
 (49) ראה תו"מ סה"מ אלול ע' רמה. וש"נ.

ישנו זמן שבו "שחק ועשה צרכיו"¹⁰⁷, שאז אי אפשר להיות באותו מעמד ומצב כמו בלימוד התורה, ש"מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו"¹⁰⁸, אבל אעפ"כ, גם בנוגע לסיפוק צרכיו ההכרחיים של האדם ישנו הציווי¹⁰⁹ "בכל דרכיך דעהו"¹¹⁰, שגם באכילתו ובשתיתו ובעסקו בעניני פרנסה, יהי' ניכר שעושה זאת יהודי שמקיים תומ"צ, ובמילא נזהר מענינים האסורים ע"פ שו"ע, ונזהר שהתעסקות בצרכיו לא תגרע מקביעות עתים לתורה וקיום המצוות בהידור וכו'. וכו'.

ודרישת תורת החסידות היא — שכל ענינים אלו יומשכו בנוגע לפועל ובגלוי, ועד שאפילו הענינים דמקפיים, העבודה שמצד חי' ויחידה, צ"ל באופן שיהי' ניכר ב"בכך" במעשה בפועל, ע"י ההתלבשות דחי' ויחידה בכחות פנימיים, ועד ל"עקב" שברגל, וכפתגם הידוע¹¹¹ בנוגע למ"ש¹¹² "עקב אשר שמע אברהם": כיצד ניכר ש"שמע אברהם" — כאשר השמיעה חודרת גם ב"עקב".

ויש לומר בדרך אפשר, שהעובדה ש"ג' הראשונות" של תורת חב"ד היו ביחד בעלמא דין במשך כ"ד שנים, פועלת ונותנת כח לכל חסיד "זיך אָנהאַלטן אָן דער קליאַמקע"¹¹³, באופן שיעבוד עבודתו במשך כל כ"ד שעות היממה, באיזה מקום שיהי' ובאיזה ענין שיעסוק, ואפילו בעת השינה.

וכן הוא גם בדין הנגלה — ש"אדם מועד לעולם כו' בין ער בין ישן"¹¹⁴, היינו, שגם כאשר האדם ישן, אזי הוא אחראי לכל עניניו.

וכיון שדורשים זאת מכל אדם, ו"איני מבקש כו' אלא לפי כחן"¹¹⁵, הרי בודאי שכל אחד יכול לקיים זאת בעניניו ובמעמדו ומצבו, שתהי' הנהגתו באופן ד"הקיצותי ועודי עמך"¹¹⁶, היינו, שאפילו בעת השינה הרי הוא במעמד ומצב שהקב"ה הוא "עמך", ולכן, כאשר ניעור משנתו, "הקיצותי", תופס הוא שיש לו את הקב"ה מן המוכן, כיון ש"הנה הוי' נצב עליו"¹¹⁷, גם בשנתו ובחלומו.

(107) ברכות סב, א.
 (108) ברכות כב, א. וש"נ.
 (109) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
 (110) כמו התפלה, שענינה "דעהו" — "דע את אלקי איך ועבדהו בלבב שלם".
 (111) ראה סה"ש תרצ"ט ריש ע' 345. וש"נ.
 (112) תולדות כו, ה.

(113) ראה שיחת י"ט כסלו תרפ"ד בסופה (סה"ש תרפ"ד ע' 85. וש"נ. וראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ב סכ"א ואילך (תו"מ ח"ד ע' 198 ואילך).
 (114) ב"ק כו, סע"א (במשנה). וש"נ.
 (115) תנחומא נשא יא. ועוד.
 (116) תהלים קלט, יח.
 (117) ויצא כח, יג. וראה תניא רפמ"א.

יט. דובר אודות ט"ו השנים שאבות העולם (אברהם יצחק ויעקב) ראו זה את זה ולמדו תורה ביחד ט"ו שעות בכל יום, אף שבמשך כל כ"ד שעות היממה (גם בעת השינה, אפילו בחלום⁹⁸) היו בבחינת "מרכבה" — כי, קודם מ"ת⁹⁹ היתה בגילוי רק העבודה הרוחנית, במשך ט"ו שעות דלימוד התורה, ובה נכלל בהעלם גם העבודה במשך שאר ט' השעות, וענין זה נתגלה ע"י מתן-תורה, שענינה "תורה אור"¹⁰⁰ (גילוי). ועד"ז בנוגע ל"אבות החסידות", שאבות החסידות הכללית, הבעש"ט המגיד ואדמו"ר הזקן, היו ביחד בעולם ט"ו שנה¹⁰¹, ואבות חסידות חב"ד, אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי והצ"צ, היו ביחד בעולם כ"ד שנים, שדוקא ע"י חסידות חב"ד נעשית העבודה בגלוי במשך כל כ"ד שעות היממה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חל"ה ע' 101 ואילך. ובסיום הענין אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כ. וההוראה מזה בנוגע לכל אחד ואחד מישראל:

ובהקדמה — שמכל יהודי נדרש, שה"עולם קטן זה האדם¹⁰² יעמוד על שלשת העמודים תורה עבודה וגמ"ח¹⁰³, שזהו ענינם של ג' האבות (כנ"ל¹⁰⁴), שלכן מציינו¹⁰⁵ שכל אחד מישראל יש לו שייכות לכל ג' האבות אברהם יצחק ויעקב, משא"כ בנוגע לשבטים, הנה כל אחד לפי שבטו ילך.

וכללות העבודה היא באופן ש"כל האומר אין לו אלא תורה כו' אפילו תורה אין לו"¹⁰⁶, אלא צריך לעסוק גם בשאר שני הקוין, תפלה וגמ"ח, כולל גם ההתעסקות בצרכי הגוף המוכרחים (שהרי במשך היום

98 וכפי שמביא בספר חסידים (סי' קסה ובפירושו שם) מ"ש (תהלים קלט, יד"ח) "ולי מה יקרו רעין (מפרש על האבות, וסיפא דקרא) הקיצותי ועודי עמך" (מדכתיב ועודי עמך, אחר הקיצה, ש"מ שאף בשעת השינה, בחלום, היו עם השי"ת).

99 וכמבואר בכתבי האריז"ל (ל"ת ר"פ לך לך) ומבואר בארוכה בחסידות (אוה"ת חיי שרה קכו, א ואילך), ש"ע"י האבות נעשה רק התחלת היחוד כו', אבל עיקר היחוד נעשה במתן-תורה דוקא.

100 משלי ו, כג.

101 וחשיב גם שלמדו תורה ביחד — שהרי הידיעה של רבינו הזקן בעניני חסידות התחילה ריבוי שנים לפניו, ע"ז שבין

המהנכים שלו היו תלמידי הבעש"ט (אלא שע"פ הציווי, העלימו ממנו ולא סיפרו לו אודות הבעש"ט), ועד כדי כך, שכבר מהיום שנולד היו כמה הדרכות ע"פ הוראת הבעש"ט (כמסופר בלקוטי דיבורים (שבעה ערה 22)), ומוכן שהוראות הבעש"ט לא היו בנוגע לגשמיות בלבד, ח"ו, אלא גם בנוגע לרוחניות, ועד לרוחניות ממש.

102 תנחומא פקודי ג. ועוד.

103 אבות פ"א מ"ב.

104 בשיחה המוגהת בלקו"ש חל"ה ע' 102.

105 ראה תו"א ר"פ וארא.

106 יבמות קט, ב.

אף "שלמטה הוא תחת הזמן . . אח"כ אם עוסק בדבר אחר נפרד מהיחוד העליון למטה".

ונמצא, שהסימן על עשיית מצוה הוא — כאשר ענין זה הוא באופן של "ברית עולם".

יא. הרמב"ם כותב בספרו מורה נבוכים⁵⁰ (ולעזיר שישנם ריבוי ענינים במורה נבוכים⁵¹ שיש להם יסוד בזהר וקבלה⁵²) שא' הטעמים למצות מילה, הוא, בכדי להחליש את התאוה הקשורה עם אבר זה.

והרי זהו ענין כללי בכל המצוות — "לצרף בהן את הבריות"⁵³ — לזכך גם את הגוף, עד שלא תהי' לו תאוה ועריבות ("געשמאק") בדברים גשמיים, והתענוג שלו יהי' רק בעניני קדושה.

יב. נוסף על השייכות האמורה של מצות מילה לכל המצוות, הנה גם בהפרטים דמצות מילה מרומזים ענינים כלליים בעבודת האדם.

במצות מילה ישנם ג' ענינים⁵⁴: (א) פעולת המילה, עצם הפעולה; (ב) העובדה שהיהודי נעשה ונשאר מהול, (ג) העובדה שאינו ערל.

חלוקת מצות מילה לג' פרטים הנ"ל, אינה סתם חקירה, אלא היא נוגעת להלכה, כיון שכל א' מג' פרטים הנ"ל נוגע לקיום מצות מילה: ישנם אופנים שנתקיימו רק שני פרטים, וההלכה היא שצריך לקיים גם פרט הג'.

מי שנולד מהול — ישנם אצלו ב' פרטים: הוא מהול, וגם אינו ערל, אבל חסרה אצלו פעולת המילה, ולכן דינו שצריך "הטפת דם ברית"⁵⁵.

מי שנימול ואח"כ עושה פעולה שהיא היפך פעולת המילה, "משך ערלתו" — היתה אצלו פעולת המילה, וגם אינו ערל (שלכן מותר באכילת תרומה⁵⁶), אבל חסרה אצלו המצוה להיות מהול, וכדברי הרמב"ם⁵⁷ שהוא "מפר בריתו של אברהם אבינו".

54 ראה גם אג"ק ח"כ ע' כ. לקו"ש ח"ג.

55 שם ע' 759 ואילך.

56 שו"ע יו"ד סרס"ג ס"ד.

57 יבמות עב, א. רמב"ם הל' תרומות פ"ז ה"י.

58 הל' מילה פ"ג ה"ח. וראה ג"כ ירושלמי פאה פ"א סוף ה"א.

50 ח"ג פל"ה ופמ"ט.

51 ראה רשימות אדמו"ר הצ"צ על מו"ג

(נדפסו בס' החקירה — דרך אמונה).

52 ראה סה"ש ה"ש"ת ע' 41 הערה *27.

53 וראה לקו"ש ח"ג ע' 768 הערה 18. וראה גם

לקו"ש חכ"ו ע' 34 ואילך, בהערות (86; 111; 119).

54 ב"ר רפמ"ד.

ומי שנולד עם ב' ערלות ומלו רק אחת מהם — היתה אצלו פעולת המילה, והוא גם מהול, אבל הוא גם ערל⁵⁸.

יג. בג' פרטים הנ"ל שבמצות מילה מרומזים ענינים כלליים בעבודת האדם:

כשם שבמצות מילה מוכרחת להיות פעולת המילה, וממנה באים שתי תוצאות, מהול ואינו ערל — כך גם בכללות עבודת האדם בתורה ומצוות מוכרחת להיות פעולה ועבודה, ועבודה כזו שתביא את שני התוצאות, מהול ואינו ערל.

"מהול" — קאי על העבודה ד"ועשה טוב": צריך להתגלות הטוב שישנו בכל אחד מישראל, שהטוב שבו יתבטא הן בנוגע לעצמו — במחשבה דיבור ומעשה בלימוד התורה וקיום המצוות בפועל ממש, בחיי היום-יום, והן בנוגע להזולת — להשפיע גם על יהודי נוסף במדה האפשרית.

"אינו ערל" בעבודה — קאי על הקו ד"סור מרע": לא להיות ערל, תחת שליטת הערל — יצר הרע⁵⁹; שלא יהי אצלו רע ותאוות, לא תאוות גסות ("מילה — כריתת הערלה הגסה") וגם לא תאוות דקות ("פריעה — כריתת הערלה הדקה")⁶⁰.

וכשם שבמצות מילה, הנה אפילו כשנולד מהול, חסר אצלו במצוה ומוכרחת להיות הטפת דם ברית — כך גם בעבודה, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתניא⁶¹, שמי שהוא מתמיד בטבעו, ובמילא מקיים "ועשה טוב" מצד הטבע ("מהול"), וכן הוא מצונן בטבעו, קר לתאוות, ובמילא זהיר הוא ב"סור מרע" ("אינו ערל"), מ"מ, נקרא "לא עבדו"⁶², חסר אצלו בעבודה, ומוכרח להתייגע יותר מרגילותו. וכמו"כ מי שהגיע ל"סור מרע ועשה טוב" ע"י יגיעתו בעבר, הרי עתה, לאחר שנעשה כבר רגילות שלו, כמו טבע שני, אין זה מספיק, וצריך להתייגע יותר מרגילותו, כמבואר בתניא שם.

וזוהי הוראה לכל אחד מישראל — שצריך תמיד להתייגע בעבודת ה', ולא להסתפק בהטוב שיש לו כבר,

— שהרי כל אחד מישראל, גם מי שאינו צדיק, וגם לא בינוני,

(58) ראה שבת קלב, רע"ב. צפנת פענח לרמב"ם ה' מילה רפ"א.
(59) סוכה נב, א.

(60) ראה תניא אגה"ק ס"ד. ובכ"מ.
(61) פט"ו.
(62) מלאכי ג, יח. וראה חגיגה ט, ב.

(כנ"ל); והשכר עבור ה"סור מרע" (אינו ערל) הוא — כמארז"ל⁹⁰ שאברהם אבינו יושב על פתח גהינום ומוציא משם כל יהודי שאינו ערל⁹¹.

[ולהעיר⁹², שזהו גם כללות ענין ה"ברית" — כמבואר בארוכה בלקו"ת פ' נצבים⁹³ בנוגע לפעולה דכריתת ברית בין שני אוהבים, ש"אף שע"פ הטעם והדעת הי' צריך לפסוק האהבה או לגרום איזה שנאה, אעפ"כ, מחמת הכריתות ברית מוכרח להיות אהבתם לעד קיימת ועל כל פשעים תכסה אהבה", והיינו, שענין הברית מבטל את כל הקטרוגים, באופן שלא מתחשבים עם טענות וקושיות כו', ובאופן שלמעלה מטו"ד עומדים בתנועה של קירוב ואהבה עם כל אחד מישראל, ש"אע"פ שחטא ישראל הוא⁹³, ונותנים לו ארכה עד שישוב בתשובה, "וסר עונך וחסאתך תכופר"⁹⁴].

וסוכ"ס הנה בזכות מצוה זו תהי' הגאולה משעבוד מלכויות (שהוא כמו גהינום⁹⁵), וכמאמר רז"ל⁹⁶ "הבט לברית גו"⁹⁷, אע"פ שאין לישראל מעשים טובים, הקב"ה גואלן בזכות המילה", בכיאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "פדה בשלום נפשי", והניגון "הושיעה את עמך"].

* * *

90) עירובין יט, א. ב"ר פמ"ח, ח.
91) אין להקשות ממה שאיתא בגמרא שם: "בר מישראל שבא על בת עכו"ם דמשכה ערלתו כו', אף שגם משוך אינו ערל (כנ"ל ס"ב) ורק שאינו מהול — כי מכיון דהמושך ערלתו מיפר בריתו של אברהם אבינו — אין אברהם אבינו "מסיק להו כו'". (וע"ד שעל כרת דיוהכ"פ — אין יוהכ"פ עיצומו מכפר, גם לדעת רבי (כריתות ז, א). ואף דיו"כ, גם כשאינו מתענה, מכפר (לדעת רבי) אעבירות דכל השנה — הרי גם בנדוד, המדובר לא בסתם עבירות ועונשין, כ"א רק (בדוגמת קדושת וכת דיו"כ, היינו) בזה שדוקא מצות מילה מצלת, היינו מהעונש דירידת גיהינם, שבוה — מושך כו' אינה מצילתו). ועפ"ז יומתק השינוי במרז"ל בענין זה בעירובין, ב"ר, ושמ"ר פי"ט, ח (ועד"ז תנחומא ס"פ לך): בשמ"ר המדבר בהבטחת הקב"ה שאין ישראל מהולים יורדים לגיהינם,

מספיק שמלאך מושך ערלת החוטא (אף שאז החוטא אינו מיפר בריתו של א"א, ערל אינו — אבל סו"ס אינו מהול). בעירובין דקאי דאברהם אבינו מסיק, אין הנ"ל יכול למנוע זה (כיון דלא היפר החוטא הברית). בב"ר באותן שחטאו הרבה (אבל לא באו על עכו"ם, שבעירובין) ואברהם אבינו יושב כו' אין מספיק שימושך ערלתן (כבשמ"ר), כ"א מביא ערלה ממש שאז ה"ה ערל כו'. ודלא כבעירובין שמדייק רש"י "כמי שאינו נימול". ולא — ערל. וכנ"ל דעת הרמב"ם, ודו"ק. ואכ"מ.
92) מד, ב.
93) סנהדרין מד, רע"א.
94) ישע"י ו, ז.
95) כמאמר רז"ל (ב"ר פמ"ד, כא. ונתבאר בתו"א ד"ה מים רבים בר"פ נח) שבחר לו אברהם אבינו שעבוד נגד גהינם.
96) אגדת בראשית פ' יז.
97) תהלים עד, כ.

— אין לחפש ענינים קלים שלא צריכים להתייגע עליהם, ולהסתפק בכך, בחשבו, שגם בשביל זה יקבל את כל ה"עולם הבא", עם ה"לוייתן" ו"שור הבר". . . שהרי גם ללא יגיעה יש בידו ריבוי מצוות לאין שיעור; מה שצריך להיות נוגע לו הוא — לא הענין של קבלת שכר (כמ"ש הרמב"ם⁸⁴), שכן, אם עבודתו היא בשביל השכר, אזי אינו עובד את ה', אלא את עצמו! . . . אלא הצורך למלא תפקידו — "אני נבראתי לשמש את קוני"5, ע"י קיום רצון בוראו, ומילוי רצון הבורא הוא עי"ז ש"אדם לעמל יולד", "שתהיו עמלים בתורה"⁸⁵.

וזהו שכללות ענין העבודה צריך להיות (לא באופן של "חנם", אלא) מתוך יגיעה לשנות את הטבע, בדוגמת ענין המילה שעל ידה נעשה שינוי (לא רק ברוחניות שלו, אלא גם) בבשר הגוף הגשמי והחומרי — "בריתי בבשרכם"⁴¹, וזהו הסימן לתחילת כניסת נפש הקדושה (כי, כל זמן שלא נעשה שינוי הטבע, נמצאת אצלו נפש הקדושה באופן מקיף, ואינה קשורה עמו באופן פנימי), וכך צריכה להיות תחילת העבודה באופן של יגיעה דוקא, ו"דא תרעא לאעלאה"⁸⁶, שע"ז תהי' הכניסה בהיכל פנימה, היכל שנבנה מרמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה.

וכאשר "יגעתי" — שזוהי פעולת המילה — אזי "ומצאת", ובאופן שיומשך בשני הקוין ד"סור מרע" — אינו ערל, ו"עשה טוב" — מהול.

וכאמור לעיל (ס"ג) ש"ט כסלו הוא הנצחון ופדי' בשלום של תורת חסידות חב"ד, ונצחון זה חוזר ונשנה בכל שנה, כולל גם השמחה שהיתה מהנצחון ב"ט כסלו הראשון — ע"ד דברי הגמרא במסכת שבת⁸⁷ "כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב⁸⁸ שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, עדיין עושין אותה בשמחה".

יח. ויש להוסיף בהאמור לעיל — שב' ענינים הנ"ל שפועלת מצות מילה, שהיא מהול ושלא יהי' ערל, מתבטאים גם בשני סוגי שכר מצוה זו⁸⁹:

השכר עבור "ועשה טוב" (מהול) הוא — ש"בא לעולם הבא"

(84) ה' תשובה פ"י.

(85) תו"כ ופרש"י ר"פ בחוקותי.

(86) זח"א ח, רע"א.

(87) קל, א.

(88) תהלים קיט, קסב.

(89) ראה תניא פל"ט: "שכר מצוה מצוה

פ' שמשכרה נדע מהותה".

יש לו מטבעו מדות טובות⁶³ ותכונה של עשיית טוב⁶⁴, וגם אין לו שייכות מטבעו לענינים מסויימים של רע, כמבואר בתניא⁶⁵ שאצל כל אחד מישראל מופרך לגמרי ענין הכפירה ח"ו, ועד שבשביל זה מוכן הוא — ללא שום טעם וטענה — למסור נפשו ולסבול עינויים הכי קשים — הנה על זה היא ההוראה, שגם בנוגע לטוב הטבעי של איש ישראל יש צורך בעבודה; לא זו בלבד שצריך להתייגע כדי לרכוש גם את הטוב שאין לו מצד הטבע, אלא גם בנוגע למדות טובות שיש לו מצד הטבע, עליו להתייגע להטיב אותם, לזככם ולהעלותם לקדושה.

יד. עפ"ז יובן גם מ"ש אדמו"ר הזקן להלכה בשלחן-ערוך⁶⁶:

אע"פ ש"גמר ועיקר כניסת נפש הקדושה באדם הוא ב"ג שנים ויום א", כשנעשה בר-מצוה (שלכן פירשו חז"ל⁶⁷ ש"מלך זקן וכסיל"⁶⁸ קאי על יצר-הרע, ו"ילד מסכן וחכם"⁶⁸ קאי על יצר-טוב, היינו, שיצר-הרע נקרא "זקן" כיון שבא אל האדם י"ג שנה לפני היצר-טוב, שמתעם זה נקרא "ילד"), מ"מ, "תחלת כניסת נפש זו הקדושה הוא בחינוך לתורה ולמצות"⁶⁹. . . גם במצות מילה.

וטעם הדבר: טבע הגוף ונפש הבהמית מצד עצמם הוא — להימשך לכל דבר גשמי וחומרי, וכמ"ש⁷⁰ "רוח הבהמה היא היורדת למטה בארץ". וכאשר ע"י מצות מילה נחלש הלהט ("דער קאץ") והעריבות ("דער געשמאק") בגשמיות — כנ"ל ממורה נבוכים — ועי"ז מקבל יהודי להט ועריבות בקדושה, אזי מקבל הגוף בפנימיותו את הנשמה האלקית — "כניסת נפש הקדושה".

(63) וכמארו"ל (יבמות עט, א) "שלשה סימנים יש באומה זו הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים" (מהנחה בלתי מוגה).

(64) וכפי שרואים במוחש בזמנינו זה, שאין מציאות של יהודי שיעבור רח"ל על כל התורה כולה; כל יהודי, אפילו קל שבקלים, יש לו איזו מצוה, מצות צדקה וכיו"ב, או אפילו עצם העובדה שרצונו שידעו שהוא יהודי, ויש לו שייכות לענין של קדושה — שזהו ענין שלא התייגע עליו, אלא ירושה לו מאבותיו, להיותו בן אברהם יצחק ויעקב, ולכן יש בו אהבה מסותרת וכו' (מהנחה בלתי מוגה).

(65) פ"ח ואילך.

(66) אור"ח מהדו"ב ס"ד ס"ב.

(67) קה"ר פ"ד, יג. זהר ר"פ וישב.

(68) קהלת ד, יג.

(69) וזמן החינוך הוא כבן חמש, בן שש או בן שבע (ראה אנציק' תלמודית ערך חנוך ס"ג (כרך טז ע' קסח). וש"נ), דאף שהחיוב במצוות הוא רק כאשר נעשה בר-דעת בשלימות, משא"כ לפני"ז, שאין לו דעת חזק עד שיוכלו לחייבו בתומ"צ, מ"מ, כיון שמקצת דעת יש לו, שלכן מצינו בכמה דינים ש"הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר" (גיטין נט, א), חייבים כבר לחנכו לתורה ומצוות (מהנחה בלתי מוגה).

(70) שם ג, כא.

טו. דין הנ"ל בשו"ע אדמו"ר הזקן — לא צויין מקורו⁷¹.
 ויש לומר שמקורו בספר מנורת המאור לר' ישראל אלנקאווה,
 שמביא להלכה את הדעה בגמרא⁷²: "קטן מאימתי בא לעולם הבא כו'
 משעה שנימול", שמאז שילד יהודי נימול — יקום לתחיית המתים⁷³.
 העובדה שגופו של יהודי יכול לקום לתחיית המתים — היא בגלל
 השפעת הנשמה על הגוף, באופן פנימי.

ומפסק המנורת המאור, ש"משעה שנימול" יקום התינוק לתחיית
 המתים — יש מקור לפסק אדמו"ר הזקן, ש"תחלת כניסת נפש זו
 הקדושה הוא .. במצות מילה".

גם קודם המילה, ואפילו קודם שנולד, יש כבר קשר לנשמה עם
 הגוף, כדאיתא בגמרא⁷⁴ בנוגע לתינוק בהיותו עדיין במעי אמו: "ונר
 דלוק לו על ראשו וכו"⁷⁵, "ומשביעין אותו תהי צדיק וכו'" — משביעים
 את הנשמה בנוגע להנהגתה בהגוף כשיוולד, ומזה מוכח, שכבר אז יש
 לנשמה קשר עם הגוף. אבל קשר זה אינו אלא באופן מקיף, כהלשון "ונר
 דלוק לו על ראשו", היינו, שהנשמה מאירה מומעל לו; ואילו כניסת הנשמה
 בגוף בפנימיות — "כניסת נפש דקדושה" — נעשית רק במצות מילה.

טז. עפ"ז יובן פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, שי"ט כסלו הו"ע הברית
 מילה, כי, י"ט כסלו הוא הזמן שנתגלה הנצחון ופדי' בשלום של תורת
 חסידות חב"ד, ויום זה הוא ראש השנה לחסידות⁷⁶, וג' פרטים הנ"ל
 בעבודה הם מהעיקרים בשיטת חסידות חב"ד:

חסידות חב"ד דורשת, שכל עניני טוב, צריך יהודי להגיע אליהם
 ע"י עבודה, ולא להסתפק בהטוב שיש לו בדרך ממילא. וכהסיפור
 הידוע⁷⁶ מחסיד שביקש מהרבי הצמח צדק שיברך את נכדו בזכרון טוב:
 "שיזכור כל מה שראה ושמע אצל הרבי ואצל החסידים, ואז במילא יהי'
 ירא שמים", והשיב לו הרבי הצ"צ: "זה כבר יותר מיובל שנים שסבי

71 ראה גם אג"ר חכ"ג ע' רפו. לקו"ש
 ח"כ ע' 246 ואילך. וש"נ.
 72 סנהדרין קי, ב. וכן משמע בשו"ע
 יו"ד סרס"ג. ואף שהרמ"א ואדה"ז באו"ח
 (סקכ"ד) פסקו כהדעה (סנהדרין שם)
 משהתחיל לענות אמן, י"ל, שהדעות
 שבגמרא שם, אף שנאמרו בלשון מחלוקת,
 לא פליגי, (וע"ד שמצינו בלקו"ת ס"פ קרח
 ובקונטרס ומעין מאמר כב, פ"ג) כי מדברים
 במדרגות שונות בעוה"ב.
 73 מנורת המאור ח"ד פ' גידול בנים (ע'
 קלא). ראה ג"כ שו"ע יו"ד סרס"ג ס"ה.
 74 נדה ל, ב.
 75 ראה לקו"ת ראה יח, ג (ועייג"כ
 במאמרים המצויינים שם).
 76 סה"ש קייץ היש"ת ע' 57.

(אדמו"ר הזקן), חמי (אדמו"ר האמצעי) ואני, מתייגעים שחסידים יהיו
 יראי-שמים ע"י עבודה, ולא יראי-שמים בדרך ממילא".

וזהו מהחילוקים העיקריים בין שיטת חב"ד לשיטת פולין⁷⁷,
 שחב"ד דורשת שלא לסמוך על עבודת הצדיק, שע"י עבודתו יפעל עליו
 בהחסידים, ודי בכך, אלא כל אחד צריך ומוכרח להתייגע בעצמו בעבודת
 הוי' ביגיעת בשר ויגיעת נפש, כמ"ש⁷⁸ "כי אדם לעמל יולד" — וזהו
 פעולת המילה בעבודה.

חסידות דורשת, שיפיצו יהדות ותורה בכל מקום, ולהשתדל
 להיטיב ליהודי נוסף, כפתגם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע⁷⁹: "חסיד הוא
 מי שמוסר את עצמו לדרוש טובת זולתו". וזהו הענין להיות מהול
 בעבודה — לב (מקום כל המדות) מהול, לב טוב, שהטוב שבו יתגלה,
 שיעשה טוב גם ליהודי נוסף.

ענין החסידות הוא לשנות את הטבעיות של המדות, כלשון אדמו"ר
 הזקן⁸⁰: "כל ענין החסידות לשנות טבעי מדותיו" — וזהו ענין "אינו
 ערל", הסרת הטבע שנולד עמו.

ועוד ענין בזה:

"חב"ד דורשת פנימיות"⁸¹. והיינו, שכל ג' ענינים הנ"ל המרומזים
 במצות מילה, צריכים להיעשות לא רק באופן מקיף, אמונה בלבד, אלא
 גם באופן פנימי, בחכמה בינה ודעת (חב"ד) שבנפש האלקית, ועד
 שיחדור גם בשכל של נפש הבהמית ובמוח הגשמי של הגוף.

וזהו הענין שבמצות מילה נעשית "תחלת כניסת נפש הקדושה"
 — ש"כניסה" פירושה שנכנסים באופן פנימי.

יז. וזהו⁸² הנקודה של י"ט כסלו — התביעה, ביחד עם נתינת כח,
 הרצון והתקוה של רבותינו נשיאינו — שהעבודה דהפצת המעיינות
 חוצה תהי' באופן של יגיעה דוקא:

יש להתייגע בהענין ד"דע את אלקי אביך⁸³ באופן שהמוח
 שבראש יהי' ממולא בידיעת אלקות עד כמה שיד שכלו מגעת.

77 לקו"ד ח"א קמא, ב.
 78 איוב ה, ז.
 79 סה"ש קייץ היש"ת ע' 32 וע' 33.
 80 לקו"ד ח"א נו, א.
 81 לקו"ד ח"ב רעג, ב.
 82 סעיף זה — מהנחה בלתי מוגה.
 83 דברי הימים"א כח, ט. וראה תניא
 קו"א קנו, ב. ובכ"מ.
 תמוז שנה זו ס"ב ואילך): א חסיד איז א
 לאמטערנשציק.
 80 לקו"ד ח"א נו, א.
 81 לקו"ד ח"ב רעג, ב.
 82 סעיף זה — מהנחה בלתי מוגה.
 83 דברי הימים"א כח, ט. וראה תניא
 קו"א קנו, ב. ובכ"מ.